

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
cc: li.rul.remissvar@regeringskansliet.se.

2025-10-02

Remiss av betänkandet Ökad tydlighet, stärkt samverkan –
förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik (SOU 2025:85)

**Yttrande över delbetänkandet "Ökad tydlighet, stärkt samverkan –
förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik (SOU 2025:85)"**

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens (KSLA) uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet. I akademiens uppdrag ingår att avge yttranden beträffande utredningsförslag.

Delbetänkandet Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik (SOU 2025:85) har remitterats av Landsbygds- och infrastrukturdepartementet. KSLA har följande synpunkter på det remitterade delbetänkandet.

Sammanfattning

KSLA önskar inför utredningens fortsatta arbete betona några frågor av särskild vikt för landsbygdsföretag inom de gröna näringarna.

KSLA hyser stor farhåga för att en alltmer tilltagande centraliserad sektorisering försvårar helhetssyn och därmed den viktiga avvägningen mellan intressen. Landsbygden måste få en rimlig del av de värden som uppstår vid utvinning av naturresurser, energiproduktion och turism. Vidare ser KSLA att behoven av kompetensförsörjning på olika nivåer för landsbygdens företag blir allt sämre tillgodosedda.

Ur en allmän beredskapssynpunkt kan ett sammanslaget politikområde bli mer effektivt. I dagsläget ser dock KSLA att ett sammanslaget politikområde inte torde vara optimalt för att hantera de kommande förändringarna av EU:s jordbrukspolitik.

Inledning

Verksamheter och boende på landsbygden behöver samma tillgång till infrastruktur och samhällsservice som i städer för att kunna växa och att det ska finnas en kritisk mängd invånare. Den tilltagande urbaniseringen riskerar att leda till alltför få kvarvarande landsbygdsbor för att upprätthålla likvärdig skola, vård, omsorg och skapa ett socialt kitt. Det leder bland annat till minskat incitament för ungdomar att stanna kvar i landsorten och bedriva och utveckla jord- och skogsbruk och annat företagande. Landsbygdspolitiken och den regionala utvecklingspolitiken är centrala politikområden för fundamenten för likvärdiga levnadsvillkor.

Utredningens bedömning av utmaningar för den territoriella politiken (kap. 3.3) ger en utmärkt överblick och utgångspunkt för det fortsatta resonemanget. KSLA delar bilden. I det följande avger vi övergripande synpunkter och medskick att beakta.

Centraliserad sektorisering

Utredningen belyser väl svårigheterna att samverka och samordna landsbygds- och regionalpolitik med länsstyrelser, kommuner samt ett stort antal sektorsmyndigheter. KSLA ser att centralisering i synnerhet av sektorsmyndigheterna kan ge effektiviseringar initialt, men på sikt leder det ofta till utarmad kompetens, sämre tillgänglighet, lägre lokalt förtroende och sämre redundans. Ofta har mindre och mer lokala aktörer bättre förutsättningar och flexibilitet att lösa utmaningar, ställa om och hjälpa varandra i ett starkare nätverk. Det är uppenbart att centraliserad sektorisering förstärker svårigheterna till helhetssyn och avvägningar.

KSLA ser att ökad tydlighet i utvecklingspolitiken kräver befogenheter att göra avvägningar mellan olika enskilda intressen, mellan regionala och nationella intressen och mellan motstående nationella intressen. Detta med stort regionalt inflytande och hänsyn. Utöver det kommer stöd, omfördelning och bidrag vara viktiga delar.

Landsbygdens delaktighet i samhällskontraktet

KSLA vill betona vikten av ändringar i de ekonomiska förutsättningarna så att en rättvis och rimlig del av vinster, skatter och andra typer av resurser kommer platsen och dess invånare till del vid utvinning naturresurser, energiproduktion och turism. Det rådande ekonomiska samhällssystemet och -logiken talar inte till landsbygdens fördel.

Regionala utvecklingsstrategier bygger ofta på befolkningstillväxt och att regionens städer agerar draglok i den ekonomiska utvecklingen. De tre delmålen för ”En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder” är formulerade med ett tydligt storstadsperspektiv. Målen för regionalpolitiken har förändrats från ett mer utjämnade perspektiv till dagens inriktning om utveckling i respektive region för att bidra till hela landets utveckling. På landsbygden ska man hämta det man behöver för omställning och ekonomi. KSLA instämmer i utredningens mening att landsbygden känner sig satt på undantag och inte hänger med övriga

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

samhällets utveckling. KSLA anser därför att målen bör vara mer inkluderande och formuleras även med medborgarna på landsbygden som mottagare. När man uppfattar sig som en ”koloni” där naturresurser flödar ut från regionen utan att något bestående värde stannar kvar eller återförs kan det skapa stora hinder för samhällsutvecklingen i stort, viljan att ställa upp för samhället såsom till exempel försvarsvilja och den hållbara omställningen.

Kompetensförsörjning

Ett område av särskild betydelse är kompetensförsörjning på landsbygden. För att utveckla företagen kommer det krävas rådgivning, kompetensutveckling och FoU som är kopplade till de regionala förutsättningarna. KSLA ställer sig frågande till om ett sammanslaget politikområde skulle förbättra situationen. Staten har ett ansvar för att upprätthålla kunskapsnoder som speglar de regionala förutsättningarna och bidrar till regional utveckling av grönt företagande. Trots det går nu utvecklingen i en annan riktning. Ett exempel är flytten av den för näringen mycket viktiga jordbruksförsöksverksamheten i Öjebyn, Piteå, som först flyttades till Röbbäcksdalen i Umeå och sedan vidare till Alnarp i Skåne. Försöken startades under andra världskriget för att säkerställa livsmedelsförsörjning i kristid.

Beredskap

Det är i sig en god beredskap att det finns boende över hela landets yta. Särskilt i gränstrakter och i glesbefolkade områden. Att det finns livsmedelsproduktion över hela landet är avgörande förutsättning för god beredskap. Aktiva lantbrukare garanterar utöver mat också resurser i form av maskiner, material, kunskap lokalkännedom, nätverk och utförare. Såväl i fredstida kriser som i ofred. Stärkt beredskap är ett ansvar för alla. I beredskapsperspektivet borde ett sammanslaget politikområde, och förbättrad samverkan, kunna åstadkomma betydligt mer än var för sig.

EU

Den Europiska sammanhållningspolitiken är i stöpsleven och ett nytt program ska börja gälla från 2028. Förslaget är att slå ihop den gemensamma jordbrukspolitikens två pelare med regionalfonderna och ge medlemsstaterna större frihet att använda medlen. Förslaget innebär en märkbar neddragning i totala budgetmedel. Det innebär också att konkurrensvillkoren för jordbruksföretag inom unionen blir mer olika. Det riskerar att leda till försämrad lönsamhet, minskad produktion och högre matpriser om inte medlemsstaterna använder EU-pengarna klokt och ser över nationella villkor. Sverige behöver omvärdera sin position att det övergripande målet är att minska budgeten och rikta in sig på att dra nytta av den för svenska förhållanden. KSLA ser att den nationella landsbygds- och jordbrukspolitikerna kommer att behöva förändras och förstärkas. Här kan ett sammanslaget svenskt politikområde komplicera politikens praktiska genomförande, då regional utvecklingspolitik omfattar allt företagande.

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Slutsats

Listan på utmaningar i kap. 3.3 kräver krafttag. Det behövs mer än ökad tydlighet och god samverkan för bättre resultat i den territoriella politiken.

KSLA:s slutsats så här långt är att vi ser logiken i att ha ett utvecklingspolitikområde. Samtidigt hyser vi stora farhågor för att landsbygden och de gröna näringarna återigen ställs i skuggan av prioriterade urbana områden och företagande. Regionerna har idag många uppgifter, även rörande regional livsmedelsförsörjning, ett område som är lägre prioriterat än sjukvård och kollektivtrafik. Vi ser även fortsatta utmaningar i synsätt mellan nationell och regional politiknivå.

Med det ovan sagda instämmer KSLA i huvudsak med utredningens bedömningar i kap 7, och emotser de fördjupade analyser som kommer att göras i slutbetänkandet.

Stockholm, dag som ovan

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Inger Andersson
Akademiens preses

Peter Normark
Akademiens sekreterare och VD